

Brandkrav på lös inredning

Årligen omkommer ungefär 100 personer i sina hem till följd av brand. Branden startar ofta i den lösa inredningen. Dagens moderna hem innehåller en stor mängd elektriska apparater och mycket plastmaterial i inredningsdetaljer och möbler. Detta bidrar till att bränder sprider sig snabbt vilket leder till att man har lite tid att reagera och utrymma. Offentliga lokaler, skolor och vårdanläggningar har följt samma trend.

Ansvar

Den som äger eller driver en verksamhet är ansvarig för brandsäkerheten och att nödvändiga brandskyddsåtgärder vidtas. Detta formuleras så här i lagen om skydd mot olyckor (2003:778) kap 2 § 2: *”Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.”*

I ansvaret ingår att bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete i anläggningen. Hur det går till beskrivs närmare i Räddningsverkets allmänna råd om systematiskt brandskyddsarbete (2004:3). Där rekommenderas bland annat att ett systematiskt brandskyddsarbete bör bedrivas kontinuerligt under anläggningens hela livslängd. Där ingår bland annat att göra en brandteknisk helhetsbedömning. En sådan utgår från den verksamhet som bedrivs, typ av lokaler och faktorer som kan bidra till att brand uppkommer och sprids. Den lösa inredningen är en sådan faktor.

Lös inredning för olika verksamheter

Riskerna, och därmed val av säkerhetsnivå, för olika verksamheter bör värderas i varje enskilt fall. Exempelvis kan den lösa inredningen behöva begränsas i verksamheter där många människor eller personer som behöver hjälp att utrymma vistas. Ett annat alternativ är att välja lös inredning som inte brinner snabbt. De utrymmen dit alla har tillträde (publika delar) är viktiga att skydda mot anlagd brand.

Denna lista kan vara vägledande när det gäller säkerhetsnivå för olika verksamheter:

- Miljöer som hotell, elevhem, förläggningar, sjukhus, vårdanläggningar, restauranger, teatrar, biografier och andra större samlingslokaler är exempel på offentliga miljöer där brand- eller olycksrisken kan bedömas vara större än normalt. Andra faktorer, som rökning i äldreboenden, bör även tas med i beräkningen.
- Daghem, varuhus och mindre samlingslokaler är i detta sammanhang normalt inte av den karaktären att man generellt behöver ställa krav på den lösa inredningen. I många sammanhang kan man få ett fullgott skydd genom att undvika stoppade möbler och större hängande textilier i utrymningsvägar.
- Risken för anlagd brand, särskilt i skolmiljöer, bör beaktas.
- Kontor är exempel på miljöer där det inte finns några brandkrav på den lösa inredningen. Kontorsbränder uppkommer vanligen i maskin- och elutrustning.

Räddningsverkets allmänna råd om systematiskt brandskyddsarbete (2004:3) omfattar alla ovan nämnda objekt.

Provat innebär inte godkänt för användning

Myndigheter och inköpare kan ställa krav på att lös inredning ska klara vissa standardiserade brandprov. En produkt som godkänts får dock inte

med automatik användas i alla verksamheter. Detta regleras bland annat i byggreglerna eller via den kommunala räddningstjänstens tillsyn.

Tillsyn

Offentliga lokaler är i de flesta fall föremål för tillsyn från den kommunala räddningstjänsten. Tidigare kallades detta brandsyn. Vid tillsyn kan krav ställas på den lösa inredningen beroende på dess förväntade bidrag till spridning och utveckling av en eventuell brand. En annan aspekt som ska beaktas är risken för anlagd brand i skolor och offentliga lokaler, särskilt i dess publika delar, och nödvändigheten av ordning och reda, till exempel i utrymningsvägar.

Vid kommunens tillsyn enligt Lagen om skydd mot olyckor (2003:778) kontrolleras att ägare/

nyttjanderättshavare har vidtagit skäliga åtgärder för att förhindra bränder och dess spridning. En brandteknisk bedömning i anläggningen/byggnaden görs om brandskyddet ligger på en skälig nivå och om tillräckliga brandskyddsåtgärder, såväl organisatoriska som tekniska, vidtagits. Kommunen avgör behovet av tillsyn utifrån den lokala riskbildningen.

Tillsynen grundas på en brandteknisk helhetsbedömning, där alla ingående komponenter värderas och vägs samman. Säkerhetsnivå värderas för varje enskilt fall.

Ytskikt

Vid nybyggnation förutsätts byggnaden vara utförd med ytskikt som uppfyller kraven i Boverkets Byggregler (BBR). Då byggnaden inreds finns dock en uppenbar risk att säkerheten väsentligt försämras om inredning med dåligt brandmotstånd används.

Beklädnader och ytskikt på tak- och väggytor ska utföras på ett sådant sätt att risken för över-

tändning och rökutveckling minimeras. Varken fast eller lös inredning får ödelägga de kvaliteter som är en förutsättning enligt byggreglerna.

I utrymningsvägar får inte ytskikten och beklädnader bidra till en snabb brandspridning. Det är därför mindre lämpligt med till exempel en stor andel anslagstavlor i utrymningsvägar i idrottshallar och liknande anläggningar.

Provmetoder för stoppade sitt- och liggmöbler

I hemmiljö

Konsumentverket ger ut riktlinjer till Produktsäkerhetslagen. Riktlinjerna gäller vid försäljning till enskild konsument. Aktuella riktlinjer är ”Riktlinjer för stoppade sittmöbler – antändlighet” (KOV 1988:2) och ”Riktlinjer för madrasser – antändlighet” (KOV 1990:1). För stoppade sittmöbler finns en standard, EN 1021-1 (ISO 8191-1), där möbeln inte ska antändas av en glödande cigarett. Alla dessa riktlinjer bygger på prov med glödande cigarett.

I offentlig miljö

För stoppade sittmöbler inom restaurang, hotell och samlingslokaler tillämpas standard EN 1021-2. För liggmöbler inom hotell och andra jämförbara anläggningar finns standard EN 597-2. Antändningskällan vid dessa prov är en liten låga.

För möbler i övriga offentliga lokaler, finns provmetoder enligt standard EN 597-1, där antändningskällan motsvarar en glödande cigarett.

Brännbarheten för bäddartiklar till exempel i hotell, som lakan, täcken och filtar, provas enligt standard EN 14533. Artiklarna delas in i klasserna

A, B och C. Klass A klarar både öppen låga och cigarett, klass B klarar endast cigarett och klass C klarar varken öppen låga eller cigarett.

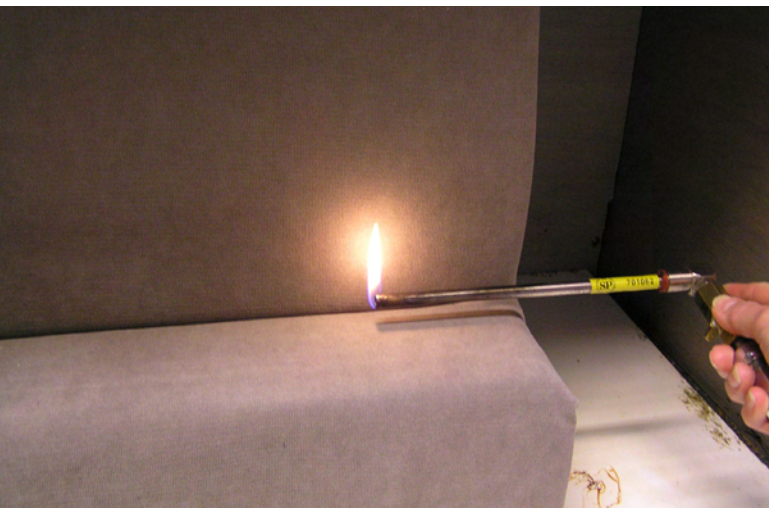
Vårdbäddar

I en svensk standard, SS 876 00 01 "Vårdbäddar - Brandkrav", redovisas brandkrav på de olika delarna i en vårdbädd (lakan, örngott, draglakan, trikåöverdrag, filt, täcke, kudde, bäddmadrass och madrass).

Lakan, örngott, draglakan och trikåöverdrag provas. Antändning respektive flamspridning mäts i provningsmetoden NT Fire 029. Materialet ska klara liten låga.

Filt, täcke, kudde och bäddmadrass antändlighetsprovas enligt standard NT Fire 037 med gaslåga.

SS 876 00 10 "Vårdbäddar - Brandkrav" är ett större brandtest som förutom antändlighet också provar brandförlopp, värmeutveckling och röktätthet. Här behandlas högre brandkrav på madrasser i särskilt utsatta miljöer, som till exempel häkten, psykkliniker och akutmottagningar. Dessa madrasser provas med en gasbrännare under två minuter med en kraftig låga (värmeutveckling) på 30kW (enligt NT Fire 032).

Hängande textilier

Hängande textilier utgör en risk om de täcker en stor yta eller vägg med visst krav på brandmotsstånd i ytskiktet. Hängande textilier med liten yta, som gardiner, kan medföra samma risk då de placeras i brandtekniskt känsliga miljöer som utrymningsvägar. Den risk textilierna medför, och som bör bedömas, är dess inverkan på brandspridningen och den strålningsvärme de kan avge.

Följande standarder beskriver provmetoder för hängande textilier:

- SS - EN 13773 Brännbarhet – Klassificeringsschema.
- SS - EN 1101 Bestämning av antändlighet hos vertikala provkroppar utsatta för liten låga.
- SS - EN 1102 Bestämning av flamspridning hos vertikala provkroppar utsatta för liten låga.
- SS - EN 13772 Mätning av flamspridning hos vertikala provkroppar med stor antändningskälla (motsvarar brinnande papperskorg).

Det finns även en storskalig testmetod enligt standard NT Fire 043 avsedd för stora draperier, ridåer och gardiner. Denna testmetod gör det även möjligt att göra jämförelser med ytskiktet som draperiet, ridån eller gardinen täcker.

Konstgjorda växter och annan lös inredning

Konstgjorda växter utförda i brännbart material används ofta i inredning. De består av plast och textilt material. Ur brandsynpunkt utgör de ett problem, särskilt om de placeras i utrymningsvägar. Någon småskalig provningsmetod som mäter brandtekniska egenskaper hos konstgjorda växter finns inte.

På marknaden finns även en mängd produkter som ska likna naturmaterial men består av plast. Träbalkar, tegelväggar och stuckaturer är några exempel. Även om denna typ av lös inredning har klarat olika brandprov kan de, när de väl tar eld, bidra till en mycket kraftig rökutveckling.

Behovet av att begränsa den typ av inredning som beskrivs ovan bör ingå i den brandtekniska bedömningen.

Exempel på framtagen kravspecifikation för sjukhus och andra vårdinrättningar

Västra Götalandsregionen har tagit fram vilka brandkrav som ska ställas på möbler och textilier vid upphandling och specificerat vilka standardtestmetoder den lösa inredningen på sjukhus och andra vårdinrättningar förväntas klara av. Lokaler delas upp i tre kategorier:

I lokaler där patienter/besökare normalt inte vistas, såsom administrativa lokaler, kontor, expeditioner och personalutrymmen, ställs inte högre krav än Konsumentverket kräver

- SS-EN 1021-1 för stoppade möbler och SS-EN 597-1 för madrass.
- Inga krav på textilier

I lokaler där patienter/besökare vistas eller där övernattnings sker och man har en låg brandbelastning kräver de

Flamskyddsmedel

Bromerade flamskyddsmedel är avsedda att ge skydd mot antändning från mindre tändkällor som glöd eller liten låga. Flamskyddsmedel i en produkt innebär inte att den blir obrännbar.

Flamskyddsbehandling av naturfiber kräver återkommande behandlingar för att säkerställa flambeständigheten ur ålders- och slitagesynpunkt.

- SS-EN 1021-1, respektive -2 för stoppad möbel,
- SIS 65 00 82 för fritt hängande textilier (produkten ska klara gaslåga som motsvarar en tändsticka)
- SS 876 00 01 för vårdbädd.

I lokaler med stor risk för anlagd brand, såsom inom slutna psykiatrisk vård, akutmottagningar eller motsvarande, ställs högsta krav på brandsäkerheten och där använder de

- NT Fire 032, för stoppad möbler med kriterier enligt SS 8760010
- NT Fire 043 (klass 1) för fritt hängande textilier
- SS 876 00 10 för vårdbädd.

Fotnot: Västra Götalandsregionen 2005-06-23 (regional instruktion för brandsäkerhetskrav på lös inredning)

Eftersom många flamskyddsmedel har negativa miljöeffekter verkar Räddningsverket för andra brandskyddstekniska lösningar. För mer information om flamskyddsmedel, se Räddningsverkets webbplats www.raddningsverket.se och Kemikalieinspektionens webbplats www.kemi.se.

Tips för ökad säkerhet

- Minska risken för snabb brandspridning och skapa ett bra brandskydd och säkra utrymningsförhållanden genom att undvika stoppade möbler och större hängande textilier. Detta gäller särskilt i känsliga miljöer som sjukhus, skolor med mera.
- Använd material vilka naturligt har ett stort brandmotstånd, till exempel massivt trä, metall, ylle, glas med mera. Begränsa därmed mängden brännbart material.
- Förbättra möjligheten att utrymma innan kritiska förhållanden uppstår genom installation av automatiskt rökdetekterande brandlarm, utrymningslarm och sprinkler.
- Utforma hängande textilier så att de inte kan komma i närheten av eventuella tändkällor, naturliga som mänskliga. Detta är särskilt viktigt att tänka på i skolmiljöer och liknande. Använd gardinkäppor som alternativ.
- Standarder och provningsmetoder förnyas regelbundet. Det är därför viktigt att hålla sig uppdaterad på vad som gäller för tillfället.

Kontakt

Räddningsverkets kontaktperson:

Anders Apell, tel 054-13 53 54

E-post: anders.apell@srv.se